

О. М. Шинкаренко, канд. екон. наук, доц., Черкаський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЛІКВІДНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

У сучасних умовах банки виконують роль провідних фінансових установ у мобілізації тимчасово вільних грошових ресурсів, проводять фінансові, кредитні, інвестиційні операції, задовольняючи потреби економіки в фінансових ресурсах шляхом перерозподілу грошових потоків. У зв'язку з визначальною функцією банківського сектору в стабілізації фінансово-кредитної системи країни, важливим питанням є забезпечення належного рівня ліквідності комерційних банків.

Питання дослідження методики аналізу ліквідності та проблематики управління нею розглядалися у працях таких науковців, як А. М. Герасимович, О. А. Криклій, М. В. Марущак, В. І. Міщенко, І. В. Парасій-Вергуненко, Ю. С. Серпенінова, Ю. С. Ребрик, З. І. Шибиволок. Проте залишаються нез'ясованими питання класифікації методів аналізу ліквідності, розмежування підходів до оцінки ліквідності банків та ризиків ліквідності.

Досліджуючи категорію “ліквідність банку”, необхідно зауважити, що більшість науковців визначають ліквідність банку як його здатність розраховуватися по своїх зобов'язаннях у встановлені строки та в повному обсязі, забезпечуючи розширення кредитної діяльності. О. М. Криклій пропонує визначати ліквідність банку залежно від економічних суб'єктів: клієнтів, менеджерів, регуляторів діяльності. Наявність різних підходів до визначення ліквідності зумовлює існування різних методів аналізу ліквідності банків.

Аналіз ліквідності є складовою загального аналізу банку і спрямований на дослідження динаміки показників та факторів, що визначають ефективність і ризикованість діяльності та фінансову стійкість.

У процесі аналізу ліквідності застосовуються загальнонаукові методи дослідження: порівняльний, горизонтальний, вертикальний, трендовий, аналіз, що дає можливість визначити динаміку, структуру окремих показників. Зазначені методи використовуються під час розрахунку і регулювання ліквідної позиції на основі групування активів і пасивів банківського балансу. Специфіка такого групування полягає у виділенні в окремі групи активів за критерієм їх доходності і можливості використання при розрахунках та виділенні окремих груп пасивів відповідно до зобов'язання щодо їх повернення.

У процесі формування та реалізації стратегій управління ліквідності банків доцільно застосовувати факторний аналіз, який полягає у виявленні та кількісному вимірі факторів, що впливають на визначення ліквідності банку. Серед методів аналізу ліквідності банків виділяють коефіцієнтний аналіз, що передбачає розрахунок співвідношення окремих груп активів до пасивів.

Виділяють зовнішні (нормативи ліквідності, виконання яких контролюється НБУ: норматив миттєвої ліквідності (Н4), норматив поточної ліквідності (Н5), норматив короткотермінової ліквідності (Н6)) та внутрішні коефіцієнти ліквідності (сукупність значень відносних показників, що визначають мінімально допустимий рівень ліквідності). Коефіцієнтний аналіз дає можливість визначити співвідношення окремих складових балансу, що не завжди дає точну та детальну оцінку ліквідності. Саме тому даний метод доцільно застосовувати в комплексі з іншими методами.

Оскільки кожен метод відображає окремий аспект ліквідності банку, то застосування зазначених методів у процесі аналізу ліквідності повинно відбуватися в комплексі на основі достатнього інформаційного забезпечення.